

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอยู่ก่อนแต่งงานของคนเจนเนอเรชัน Z ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
A Study of the Attitudes and Behaviors toward Cohabitation among Generation Z
in Mueang District Lop Buri Province

ชนาภา ราชวัตร¹ และ สุรยุทธ ทองคำ²
Chanapa Ratchawat¹ and Surayut Tongkum²

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกการบริหารทรัพยากรมนุษย์และองค์การ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจดิจิทัล
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: surayut.t@gmail.com

Received: April 8, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่งงานของคนเจนเนอเรชัน Z และ 2) วิเคราะห์ทัศนคติและประสบการณ์ของผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z ที่เลือกอยู่ก่อนแต่งงานในบริบทสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 คน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าปัจจัยสำคัญในการเลือกอยู่ก่อนแต่งงานประกอบด้วย การทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความสัมพันธ์ การวางแผนทางการเงินร่วมกัน และแนวคิดเรื่องเสรีภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเลือกเส้นทางชีวิต อีกทั้งผู้หญิงกลุ่มนี้ยังตระหนักว่าการอยู่ก่อนแต่งงานเป็นสิทธิของตนในการวางแผนอนาคต และให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางเพศ ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญแรงกดดันจากครอบครัวและสังคมก็พร้อมรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวเรื่องค่านิยมและการแต่งงานในสังคมไทย ตลอดจนสามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมให้คำปรึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างครอบครัวสำหรับกลุ่มวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: อยู่ก่อนแต่งงาน, เจนเนอเรชัน Z, ทัศนคติ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the social, economic, and psychological factors affecting the decision-making and values of Generation Z regarding cohabitation before marriage, and 2) to analyze the attitudes and experiences of Generation Z women who chose to cohabit before marriage in the Thai social context. This qualitative research collected data from 6 key informants in Mueang District, Lop Buri Province. The research results indicated that important factors in choosing to cohabit before marriage included: developing mutual understanding to build confidence in the relationship, joint financial planning, and concepts of freedom that allowed women to choose their life paths. These women also recognized that cohabitation before marriage was their right in planning for the future, and they valued gender equality. Although they faced pressure from family and society, they were prepared to take responsibility for the consequences.

The research findings highlighted the adaptation of values and marriage in Thai society and could provide fundamental information beneficial for designing curricula or counselling activities to prepare today's youth for family formation.

Keywords: cohabitation, generation Z, attitude

บทนำ

การอยู่ก่อนแต่ง (cohabitation) หรือการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันทั้งที่ยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่พบเห็นมากขึ้นในปัจจุบัน ประชากรในกลุ่มวัยรุ่นและคนหนุ่มสาวยุคใหม่ โดยเฉพาะคนเจนเอเรชั่น Z ซึ่งเป็นคนรุ่นที่เติบโตในช่วงปี ค.ศ. 1995 ถึง 2010 และได้รับอิทธิพลทางสังคมที่แตกต่างจากคนในยุคก่อน (Herawati et al., 2023) การเติบโตมาในสังคมดิจิทัลที่เปิดกว้าง ยึดมั่นในสิทธิส่วนบุคคล และส่งเสริมการแสดงออกของปัจเจกบุคคล แตกต่างกับค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคมที่เคยปฏิบัติในอดีต

นักจิตวิทยาพบว่า เหตุผลที่คู่รักเลือกอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว ประกอบไปด้วย 3 สาเหตุสำคัญ (ภาณุ สหสสานนท์, 2562) ดังนี้ 1) การอยู่ก่อนแต่งเพราะต้องการใช้เวลาอยู่ด้วยกัน (time together) เป็นความปรารถนาที่คู่รักอยากมีเวลา ใช้เวลาร่วมกันมากยิ่งขึ้น เพิ่มความใกล้ชิด เติมความหวานกับคนรักมากขึ้น 2) การอยู่ก่อนแต่งเพื่อความสะดวก (convenience) เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อเกื้อหนุนหากคู่รักของตนไม่สามารถมีที่อยู่อาศัยของตนเองได้ เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่าย หรือเพื่อความสะดวกสบาย และ 3) การอยู่ก่อนแต่งเพื่อทดลองความสัมพันธ์ (testing) เป็นการอยู่ร่วมกันเนื่องจาก คู่รักต้องการพิสูจน์หรือเกิดความสงสัยว่าความสัมพันธ์ที่มีจะเป็นความรักที่ยาวนาน สามารถอยู่ด้วยกันได้โดยไม่มีปัญหา เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจก่อนที่จะแต่งงานกันทีหลัง

แม้พฤติกรรมการอยู่ก่อนแต่งจะสะท้อนถึงการปรับตัวตามยุคสมัย แต่ก็เป็นการท้าทายกรอบความคิดและบรรทัดฐานดั้งเดิมว่าด้วยการแต่งงาน การสร้างครอบครัว และบทบาททางเพศในสังคมไทย ซึ่งยังคงมีความกังวลทางด้านศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้หญิงที่ตัดสินใจอยู่ร่วมกับคู่รักก่อนการแต่งงานอย่างเป็นทางการ โดยคนเจนเอเรชั่น Z จำนวนไม่น้อยกลับมองว่าการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อนสมรสเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ควรได้รับการยอมรับในสังคม และเป็นโอกาสให้ได้เรียนรู้นิสัยใจคอและความเข้ากันได้ก่อนจะตัดสินใจสร้างครอบครัวในระยะยาว (Manning et al., 2014)

จังหวัดลพบุรีเป็นพื้นที่เมืองขนาดกลางที่มีสถานศึกษาและแหล่งงานจำนวนมาก ทำให้มีวัยรุ่นและคนหนุ่มสาวย้ายเข้ามาศึกษาต่อและทำงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนแต่งของคู่รักกลายเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ง่าย จากการสังเกตเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า คู่รักที่เลือกอยู่ก่อนแต่งในจังหวัดลพบุรีมักไม่เปิดเผยสถานะของตนเองต่อสังคมมากนัก เนื่องจากเกรงกลัวการถูกตัดสินหรือถูกมองในแง่ลบจากครอบครัวและคนรอบข้าง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของคนเจนเอเรชั่น Z ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีต่อการอยู่ก่อนแต่ง โดยเฉพาะจากมุมมองของผู้หญิง ซึ่งคาดว่าจะช่วยชี้ให้เห็นปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยาที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจของคนรุ่นใหม่ จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง และการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ชีวิตคู่ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่งของคนเจนเอเรชั่น Z
2. เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและประสบการณ์ของผู้หญิงเจนเอเรชั่น Z ที่เลือกอยู่ก่อนแต่งในบริบทสังคมไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ได้นำ แนวคิดสตรีนิยม ของ ซีมอน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) และแนวคิดอัตถิภาวนิยม ของ ฌอง-ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์พฤติกรรมและทัศนคติของคนเจนเนอเรชัน Z ที่เลือกอยู่ก่อนแต่ง ซึ่งสามารถอธิบายได้ในสองแนวคิด ดังนี้

1. สตรีนิยม (Feminism) ตามแนวคิดของ ซีมอน เดอ โบวัวร์

เดอ โบวัวร์ (ซวัญจิรา สุโสภา, 2564) ชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงถูกกำหนดให้กลายเป็น “คนอื่น” (the Other) ในสังคมชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้ผู้หญิงถูกควบคุมภายใต้กรอบศีลธรรมดั้งเดิม จากแนวคิดนี้เมื่อผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z ตัดสินใจอยู่ก่อนแต่ง จึงอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมและครอบครัวทั้งนี้ สตรีนิยมของเดอ โบวัวร์ มองว่าการเลือกใช้ชีวิตก่อนแต่งงานของผู้หญิงเป็นการแสดงออกถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศชายและหญิง การที่ผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมตัดสินใจร่วมกับฝ่ายชายในการใช้ชีวิตก่อนสมรสจึงเป็นการเน้นย้ำถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้หญิง อันเป็นผลจากการเคลื่อนไหวของค่านิยมยุคใหม่

2. อัตถิภาวนิยม (Existentialism) ตามแนวคิดของ ฌอง-ปอล ซาร์ตร์

ซาร์ตร์ (ผู้แต่ง ศฐีคำ และพระมหาดนัยพัชร์ คัมภีร์ปญฺโญ, 2564) เน้นว่ามนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกทางเดินของตนเอง และต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา การที่คนเจนเนอเรชัน Z ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ตัดสินใจอยู่ก่อนแต่งจึงสะท้อนแนวคิดอัตถิภาวนิยมในสองด้าน ได้แก่

- การเลือกอย่างมีเจตจำนงเสรี พวกเขา มองว่าการตัดสินใจมาอยู่ร่วมกันคือการเลือกใช้ชีวิตคู่รูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเดินตามกรอบแต่งงานก่อนใช้ชีวิตคู่แบบเดิม

- ความรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา ผู้ที่ตัดสินใจอยู่ก่อนแต่งตระหนักดีว่าจะถูกสังคมและครอบครัวบางส่วนวิจารณ์ หรืออาจเผชิญผลกระทบทางเศรษฐกิจและจิตใจ แต่ก็ต้องยอมรับในการตัดสินใจนี้ และอาจจะต้องพิสูจน์ความคิดในเรื่องการจัดการชีวิตคู่

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยของ Manning และคณะ (2014) ระบุว่า การอยู่ก่อนแต่ง (Cohabitation) กลายเป็นเรื่องปกติมากขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นและคนหนุ่มสาวในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในกลุ่มที่เรียกว่า “ผู้ใหญ่ตอนต้น” ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง Gen Z ถึง Gen Y บทความชี้ให้เห็นว่าการอยู่ก่อนแต่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความคาดหวังและความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายที่จะศึกษากันก่อนตัดสินใจแต่งงานจริง นอกจากนี้ ยังมี การเน้นย้ำถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ “คาดหวัง” กับ “พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง” โดยพบว่าผู้ที่มีความคาดหวังว่าจะอยู่ก่อนแต่งไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติตามที่ตั้งใจเสมอไป และในทางกลับกัน ผู้ที่ไม่ได้คาดหวังหรือมีค่าน้อย ก็ยังสามารถเข้าสู่การอยู่ก่อนแต่งได้อย่างไม่ได้วางแผนล่วงหน้า

ปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจอยู่ก่อนแต่ง ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ สถานะทางเศรษฐกิจและการทำงาน ค่านิยมทางศาสนา รวมถึงพื้นฐานทางครอบครัว งานวิจัยยังพบว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีมุมมองและแรงจูงใจต่อการอยู่ก่อนแต่งที่ต่างกัน โดยผู้หญิงมักมีการคาดหวังในระดับที่ต่ำกว่าผู้ชาย แต่เมื่อถึงขั้นของการปฏิบัติจริงกลับมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

สรุปได้ว่าการอยู่ก่อนแต่งของคนรุ่นใหม่สะท้อนความต้องการศึกษานิสัยใจคอของกันและกัน ตลอดจนการปรับตัวกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป

บทความจาก Thriving Center of Psychology (2023) ได้รายงานผลการสำรวจกลุ่มคนเจนเนอเรชัน Z และ Millennials ในสหรัฐอเมริกา พบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการแต่งงานและการอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง โดยพบว่าถึงแม้ 83% ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังคงคาดหวังที่จะแต่งงานในอนาคต แต่กว่า 85% กลับมองว่าการแต่งงานไม่ใช่เรื่องจำเป็นสำหรับการมีความสัมพันธ์ที่สมบูรณ์และมั่นคง โดย 61% ของคู่รักที่ยังไม่ได้แต่งงานได้เลือกอยู่ด้วยกันก่อนแต่ง เหตุผลสำคัญ ได้แก่ ความต้องการของทั้งสองฝ่าย และปัจจัยทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ตัวเลขที่น่าสนใจจากการสำรวจ คือ 60% ของคู่รักเลือกย้ายมาอยู่ด้วยกันภายในเวลาเพียงหนึ่งปีแรกที่คบกัน และกว่า 54% ให้เหตุผลหลักเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต โดยกลุ่ม Millennials (61%) มีแนวโน้มที่จะให้เหตุผลทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่ม Gen Z (39%) ประเด็นด้านทัศนคติของผู้หญิงจากผลสำรวจระบุว่า 69% ของผู้หญิงรู้สึกถูกตัดสินจากสังคมเมื่อตัดสินใจอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง

งานวิจัยของ Herawati et al. (2023) ศึกษาความพร้อมในการแต่งงาน (Marital Readiness) ของกลุ่มคนเจนเนอเรชัน Z โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า คนเจนเนอเรชัน Z มองการแต่งงานแตกต่างจากรุ่นก่อนหน้าชัดเจน โดยมองว่าการพร้อมสำหรับการแต่งงานประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ อายุที่เหมาะสมในการแต่งงาน การคัดเลือกคู่ครอง ความพร้อมด้านอาชีพ ความพร้อมด้านจิตใจ และความพร้อมด้านความรู้ โดยตัวเลขเชิงสถิติที่สำคัญ คือ กลุ่มผู้ชายมองอายุเหมาะสมในการแต่งงานคือ 28 ปี ส่วนกลุ่มผู้หญิงอยู่ที่ 27 ปี และทุกคนยังไม่พร้อมที่จะแต่งงานขณะอายุ 20-25 ปี

นอกจากนี้ คนเจนเนอเรชัน Z ยังให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทางจิตใจ (Psychological Readiness) เป็นอย่างมาก เนื่องจากเห็นว่าการแต่งงานมีความศักดิ์สิทธิ์และต้องการความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจเพื่อรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นหลังการแต่งงาน ในประเด็นของการเลือกคู่ (Mate Selection Criteria) งานวิจัยนี้ระบุว่า ผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z เน้นบุคลิกภาพและความเป็นผู้ใหญ่ของฝ่ายชาย ขณะที่ฝ่ายชายเน้นความสวยงามและการศึกษาของฝ่ายหญิง สำหรับความพร้อมด้านอาชีพ (Career Readiness) งานวิจัยนี้พบว่าคนเจนเนอเรชัน Z มองว่าความมั่นคงในอาชีพคือเงื่อนไขสำคัญก่อนตัดสินใจแต่งงาน และทั้งชายและหญิงมองว่าฝ่ายหญิงทำงานหลังแต่งงานเป็นเรื่องปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของคนเจนเนอเรชัน Z ที่มีต่อการอยู่ก่อนแต่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 6 คน จำแนกเป็น เพศหญิง 3 คน และเพศชาย 3 คน ที่มีประสบการณ์การอยู่ก่อนแต่ง ถึงแม้จะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่น้อยแต่ผู้วิจัยพิจารณาว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน และข้อมูลที่เก็บมีความอิมมิตัว จึงคาดว่าจะสามารถเก็บประเด็นสำคัญได้ครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์และตีความ อธิบายโดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงลักษณะและเหตุผลสำคัญ 2 ด้านที่เชื่อมโยงกับการอยู่ก่อนแต่งในมุมมองของคนเจนเนอเรชัน Z ได้แก่ 1) ปัจจัยและอิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจและค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่งของคนเจนเนอเรชัน Z และ 2) ทักษะและประสบการณ์ของผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z ที่เลือกอยู่ก่อนแต่งในบริบทสังคมไทย

1. ปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและค่านิยมในการอยู่ก่อนแต่งของคนเจนเนอเรชัน Z

1.1 เหตุผลด้านการเรียนรู้นิสัยใจคอและการใช้ชีวิต

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การตัดสินใจอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานเป็นวิธีหนึ่งในการศึกษานิสัย ความคิด และการปรับตัวในชีวิตประจำวัน เพื่อให้แน่ใจว่าทั้งสองฝ่ายสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่นในระยะยาว หลายคนมองว่าการได้ใช้ชีวิตจริงร่วมกันจะทำให้เห็นถึงมิติที่ลึกซึ้งกว่าการเป็นแฟนกันตามปกติ

1.2 เหตุผลทางเศรษฐกิจและการวางแผนอนาคต

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นพ้องว่าการอยู่ก่อนแต่งช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเช่าหอพักหรือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและการเดินทาง ยิ่งไปกว่านั้นผู้ให้ข้อมูลหลายรายยังมองว่าการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อนช่วยสร้างความพร้อมและความร่วมมือในการเก็บเงินเพื่อแต่งงาน หรืออาจใช้เงินที่ประหยัดได้มาสร้างความมั่นคงทางการเงินเพื่ออนาคตครอบครัว

1.3 การตกลงปลงใจและเสรีภาพในการเลือก

ผู้ให้ข้อมูล 4 ใน 6 คนกล่าวว่าการอยู่ก่อนแต่ง ถือเป็นสิทธิและการตัดสินใจที่ไม่มีใครสามารถบังคับได้ โดยเชื่อว่าทั้งสองฝ่ายควรมีเสรีภาพในการกำหนดการใช้ชีวิตคู่ตามความสมัครใจ โดยไม่มีกฎระเบียบหรือวัฒนธรรมทางสังคมมาเป็นข้อจำกัด

ความคิดเห็นของการอยู่ก่อนแต่งในมุมมองของคนเจนเนอเรชัน Z ในด้านปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการอยู่ก่อนแต่ง จาก 3 ประเด็นหลักตามที่ได้กล่าวมา เห็นได้ว่าทั้งหมดเป็นกระบวนการต่อรองระหว่างปัจจัยด้านจิตใจและเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสามารถดูแลและพัฒนาความสัมพันธ์ในอนาคตได้อย่างมั่นคง

2. ทักษะและประสบการณ์ของผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z ที่เลือกอยู่ก่อนแต่งในบริบทสังคมไทย

2.1 สิทธิและการวางแผนชีวิตของผู้หญิง

ผู้หญิงทั้ง 3 คนในกลุ่มตัวอย่างเน้นย้ำว่าการเลือกอยู่ก่อนแต่งกับฝ่ายชายเป็นการใช้สิทธิส่วนบุคคลที่สำคัญในยุคปัจจุบัน โดยมองว่าเป็นชีวิตที่เลือกเอง เพื่อวางแผนดูแลอนาคตของครอบครัวอย่างมีระบบ ไม่ได้ทำไปเพื่อแหกกฎศีลธรรมอย่างที่ถูกละเลยบางส่วนว่าร้าย

2.2 ความเท่าเทียมทางเพศ

ผู้หญิงกลุ่มนี้เห็นตรงกันว่าในยุคสมัยปัจจุบัน ผู้หญิงสามารถรับผิดชอบชีวิตตัวเองได้ไม่ต่างจากผู้ชาย การอยู่ก่อนแต่งจึงไม่ใช่เรื่องเสียเปรียบ หรือทำให้ถูกตีตราว่าทำผิด ผู้หญิงควรมีเสียงในการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบชีวิตคู่ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะเป็นฝ่ายถูกเลือกอยู่ฝ่ายเดียว

2.3 แรงกดดันจากครอบครัวและสังคม

อย่างไรก็ตาม บางรายยอมรับว่าในช่วงแรก พ่อแม่และคนรอบข้างมีความกังวล กลัวว่าการอยู่ก่อนแต่งจะทำให้ผู้หญิงเสื่อมเสียเกียรติหรือผิดหวังในอนาคต แต่เมื่อได้อธิบายเหตุผลและแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายการแต่งงานที่ชัดเจน หลายครอบครัวก็ยอมรับได้ในระดับหนึ่ง แม้จะไม่ได้เห็นด้วยโดยสมบูรณ์ก็ตาม

2.4 การเลือกอยู่ก่อนแต่งกับฝ่ายที่มีฐานะการเงินดีกว่า

แม้ผลการวิจัยจะพบว่าผู้หญิงมีสิทธิและความเชื่อมั่นในการเลือกอยู่ก่อนแต่ง แต่จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง มักพิจารณาเลือกไปอยู่กับฝ่ายที่มีฐานะการเงินที่ดีกว่า ซึ่งอาจมาจากเหตุผลด้านความสะดวกในการดำรงชีวิตและการลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีที่พักอาศัยหรือรายได้ที่มั่นคงกว่า อีกฝ่ายก็มักจะย้ายเข้าไปอยู่ด้วยเพื่อความมั่นใจทางเศรษฐกิจ นอกเหนือจากการเรียนรู้และศึกษานิสัยใจคอกัน นั้นสะท้อนให้เห็นว่า การตัดสินใจอยู่ก่อนแต่งในกลุ่มคนเจนเนอเรชัน Z มีทั้งปัจจัยด้านสิทธิส่วนบุคคล ความเท่าเทียม และปัจจัยด้านความมั่นคงทางการเงิน ผสมผสานกัน

ผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z มีทัศนคติที่ชัดเจนต่อการอยู่ก่อนแต่งว่าเป็นสิทธิและแนวทางการวางแผนชีวิตคู่ ขณะที่การเลือกย้ายไปอยู่ร่วมกันกับฝ่ายที่มีฐานะการเงินดีกว่าทั้งชายและหญิง ต่างเป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคู่รัก ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายชายเป็นผู้ได้เปรียบเสมอไป แต่ทั้งสองฝ่ายต่างมองว่าการมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นรากฐานของการเริ่มต้นชีวิตคู่ที่ลดความเสี่ยงและแรงเสียดทานทางสังคมได้ในระดับหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. พื้นที่ในการเรียนรู้

จากข้อมูลพบว่าคนเจนเนอเรชัน Z ตระหนักว่าการอยู่ก่อนแต่งเป็นกลไกสำคัญในการปรับตัวและทดลองใช้ชีวิตคู่ก่อนตัดสินใจแต่งงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manning et al. (2014) ที่ชี้ว่าการอยู่ก่อนแต่งมีบทบาทเป็นขั้นทดลอง ที่ทำให้คู่รักได้สัมผัสชีวิตร่วมกันก่อนสละโสดอย่างถาวร การมองการอยู่ก่อนแต่งเป็นพื้นที่เรียนรู้ (Learning Space) อธิบายได้ว่าคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการสังเกตและประเมินพฤติกรรมระหว่างกัน ทั้งในมิติการแบ่งหน้าที่การงานบ้าน การจัดการอารมณ์ ไปจนถึงความเข้ากันได้ในชีวิตประจำวัน

2. เหตุผลเชิงเศรษฐกิจและการสร้างความมั่นคงในอนาคต

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการวางแผนทางการเงินและการบริหารค่าใช้จ่ายร่วมกันก่อนแต่งงาน ที่พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและความพร้อมทางการเงินเป็นแรงขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง ทำให้เห็นว่าเมื่อชายหญิงมีการร่วมวางแผนอนาคต ทำให้การอยู่ก่อนแต่งไม่ใช่แค่การอยู่ด้วยกันแบบไม่เป็นทางการ แต่เป็นการลงทุนประเภทหนึ่งทางกายภาพและจิตใจเพื่อสร้างความมั่นคงในกายภาพหน้า แต่ต้องยอมรับความเสี่ยงด้านรายได้และความสัมพันธ์ด้วย

3. เสรีภาพและความเท่าเทียมของเพศหญิง

จากแนวคิดสตรีนิยมของ ซีมอน เดอ โบวัวร์ ที่เสนอว่าระบบชายเป็นใหญ่ได้ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะคนอื่น (The Other) แต่การอยู่ก่อนแต่งในครั้งนี้สะท้อนว่าผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z ใช้สิทธิแห่งชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน การไม่รอให้ชายเป็นฝ่ายตัดสินใจหรือผูกติดกับประเพณีการแต่งงานแบบเดิม ๆ สอดคล้อง

กับังงานของ Herawati et al. (2023) ที่พบว่าผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z มีความเชื่อมั่นในการเลือกชีวิตคู่ด้วยตนเองมากขึ้น และมองว่าตนสามารถดูแลตัวเองได้ไม่ต่างจากผู้ชาย

นอกจากนี้ ตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมของ ฌอง-ปอล ซาทร์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อผลของการกระทำตนเอง ผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z จึงพร้อมที่จะประเมินความเสี่ยงหรือเผชิญแรงเสียดทานจากครอบครัวและสังคม

4. สิทธิในการตัดสินใจ

ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าการอยู่ก่อนแต่งของผู้หญิงเจนเนอเรชัน Z ไม่ได้เกิดขึ้นแบบไร้การต้านทาน แต่ต้องพบกับแรงกดดันทางสังคม สอดคล้องกับงานของ นิธิกิตติกันต์ เหมสุวรรณ และพาฝัน รัตนะ (2565) ที่ศึกษาทัศนคติต่อการอยู่ก่อนแต่งในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาหลายรายเล็งเห็นว่าเปิดเผยต่อครอบครัวว่าอยู่ด้วยกันก่อนแต่ง เนื่องจากกังวลว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะไม่ยอมรับ โดยเหตุผลสำคัญคือความเชื่อเชิงศีลธรรม และมุมมองอนุรักษ์นิยมต่อผู้หญิงที่ตัดสินใจอยู่ร่วมกับคู่อีกก่อนจดทะเบียนสมรส

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเพศศึกษาและการให้คำปรึกษาวัยรุ่น นำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมหรือหลักสูตรการเตรียมความพร้อมในการสร้างครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่และหลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านอายุ การทำงาน และรายได้ ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมการอยู่ก่อนแต่ง

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีขนาดเล็ก (เพียง 6 ราย) อีกทั้งข้อมูลบางส่วนมีลักษณะอ่อนไหว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลอาจไม่เปิดเผยความคิดเห็นอย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิรา สุโสภา. (2564). ซีโมน เดอ โบวัวร์: สิทธิเสรีภาพของผู้หญิงและการจุดประกายกระแสสตรีนิยม คลื่นลูกที่สอง. *thepeople*. <https://www.thepeople.co/read/34918>
- ยี่ดวง ศรีคำ และพระมหาดนัยพัชร์ คัมภีร์ปญฺโญ. (2564). แนวคิดเสรีภาพและการเลือกในปรัชญา ฌอง-ปอล ซาทร์. *วารสารปรัชญาอาศรม*, 3(2), 53-66.
- นิธิกิตติกานต์ เหมสุวรรณ และพาฝัน รัตน์นะ. (2565). การใช้ชีวิตคู่ก่อนการแต่งงานในทัศนะของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 28(1), 19–25.
- ภาณุ สหัสสานนท์. (2562). อยู่ก่อนแต่ง: ในบริบททางจิตวิทยา. *คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/premarital-cohabitation>
- Herawati, I., Hoesni, S. M., Manap, J., & Mohd Khatib, N. A. (2023). A qualitative study: Exploring marital readiness among Generation Z. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 13(12), 2563–2568. <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v13-i12/20107>
- Manning, W. D., Smock, P. J., Dorius, C., & Cooksey, E. (2014). Cohabitation expectations among young adults in the United States: Do they match behavior? *Population Research and Policy Review*, 33(2), 287–305. <https://doi.org/10.1007/s11113-013-9316-3>
- Thriving Center of Psychology. (2023, June 23). I do not: Gen Z, Millennials shifting expectations about marriage in 2023. *Thriving Center of Psychology*. <https://thrivingcenterofpsych.com/blog/gen-z-millennials-shifting-expectations-about-marriage/>